

O njima se mnogo
priča i piše, od njih
se još više očekuje.
Osnovno pitanje je
šta se korištenjem
matičnih ćelija može
postići danas, a
šta će se raditi za
nekoliko godina. O
tome smo pričali sa
Sanjom Todorović-
Vujičić, direktoricom
firme "Family-Plus"
- zastupnikom
evropske banke
matičnih ćelija
"Cryo-Save" za BiH.

OSIGURANJE BUDUĆNOSTI:
matične
ćelije

LJ&Z: Šta su zapravo matične ćelije i kakva je razlika između njih i adultnih, koje se takođe pominju?

Sanja Todorović-Vujičić: Ljudsko tijelo se sastoji od više od 200 tipova zrelih ćelija, svaki tip ćelija ima svoju karakterističnu i specijalizovanu funkciju. Matične ćelije se razlikuju od naših zrelih operativnih ćelija: one imaju zapanjuću sposobnost ne samo da proizvode same sebe već i da stvaraju nova tkiva prilikom svoje diobe i razvoja. Tako proizvodimo sve funkcionalne ćelije tijela. Kod odraslog čovjeka najveća koncentracija matičnih ćelija je u koštanoj srži i krvi. Matične ćelije sakupljene iz krvi pupčane vrpce ili iz same pupčane vrpce poslije porođaja imaju mnoge prednosti u odnosu na matične ćelije sakupljene kasnije u životu, zbog čega je porođaj prilika koja se pruža samo jednom u čitavom životu za njihovo sakupljanje. Matične ćelije sakupljene iz krvi pupčane vrpce ili iz same pupčane vrpce su izuzetno mlade i vitalne, što ih čini fleksibilnijim, a postupak njihovog prikupljanja je potpuno bezopasan i bezbolan. Metodom krioprezervacije te ćelije se čuvaju za neke buduće upotrebe.

LJ&Z: Kako se matične ćelije "pretvaraju" u one koje mogu da izliječe ili regenerišu pojedine organe?

STV: Ovo je pitanje na koje odgovor mogu dati vodeće svjetske klinike i instituti koji se bave istraživanjima i liječenjima matičnim ćelijama. Profesor Colin McGuckin je jedan od vodećih evropskih i svjetskih naučnika u ovoj oblasti, koji je uspio iz matičnih ćelija napraviti jetru, nervna tkiva, a koji će krajem oktobra posjetiti BiH i učestvovati na prvoj konferenciji o matičnim ćelijama. Tada će stručna i najšira javnost u BiH dobiti priliku da se upozna sa najnovijim dostignućima u oblasti liječenja matičnim ćelijama.

LJ&Z: Da li ćelijama, uzetim iz krvi pupčane vrpce, mogu da se liječe i djetetovi roditelji ili braća i sestre?

STV: Matične ćelije su stoprocentno kompatibilne za dijete od koga su uzete, a u velikoj vjerovatnoći odgovaraju i za njegove najbliže krvne srodnike. Matične ćelije su dostupne samo na zahtjev i uz dozvolu roditelja u prvih 20 godina i tada se mogu koristiti u liječenju tog djeteta, drugog djeteta ili člana porodice.

*Idemo ka
budućnosti u kojoj
će banke matičnih
ćelija proizvoditi
tkiva i ćelije u svrhe
regenerativne
medicine. Zato
ih trebamo sada
sačuvati, da bi smo
ih imali kada nam
zatrebaju.*

LJ&Z: Da li je ispravan zaključak da roditelji koji imaju više djece, ako je moguće, treba da sačuvaju matične ćelije svakog od njih?

STV: Kao što sam ranije rekla, matične ćelije su stoprocentno kompatibilne za dijete od koga su uzete, a u velikoj vjerovatnoći i za njegove najbliže krvne srodnike. Preporučuje se ako dobijete i drugo ili treće dijete da sačuvate i njihove matične ćelije. U tim slučajevima Cryo-Save daje posebne pogodnosti.

LJ&Z: Koliko matičnih ćelija ima u uzorku krvi uzete iz pupčane vrpce, tj. koliko puta se iz te količine može uzeti "doza" za liječenje?

STV: Što se tiče regenerativne medicine, količina matičnih ćelija je manje relevantna. Čak i mala količina bi mogla da bude dovoljna da bi se pokrenulo obnavljanje tkiva. U svakom slučaju, što više krvi se uzme iz pupčane vrpce poslije porođaja, tim bolje, jer je onda moguće izdvojiti veći broj matičnih ćelija, a jako važan podatak je da i njihova vitalnost bude što veća.

LJ&Z: Da li je istina da se matične ćelije ne mogu uzeti od prijevremeno rođenog djeteta, odnosno nedonoščeta?

STV: Matične ćelije iz krvi pupčane vrpce ili iz same pupčane vrpce se mogu uzeti i

od prijevremeno rođenog djeteta, poštujući zakonsku regulativu.

LJ&Z: Da li imamo dovoljno stručnih ljudi koji bi mogli da koriste matične ćelije na pravi način?

STV: Ako je pitanje vezano za proces uzimanja matičnih ćelija poslije poroda u porodilištima u BiH, onda slobodno možemo konstatovati da su ginekolozi sve ovo dobro prihvatili, organizovali se i edukovali, tako da zaista vrhunski i profesionalno obavljaju ovaj posao, i ja im se ovom prilikom želim zahvaliti u ime svih roditelja kojima su pomogli da sačuvaju matične ćelije svoga djeteta.

LJ&Z: Postoji li mogućnost da se u Bosni i Hercegovini otvori banka matičnih ćelija?

STV: Kao prvo važno je znati da je "Cryo-Save" privatna banka matičnih ćelija sa kojom roditelji sklapaju ugovor o čuvanju matičnih ćelija svoje djece, mogu ih isključivo oni koristiti kad i ako im zatrebaju. Većina zemalja u Evropi ima i javne banke matičnih ćelija, kojima roditelji doniraju krv iz pupčanika svoje bebe. Lično smatram da je doniranje javnim bankama dobra i humana stvar, jer ćete sigurno pomoći ljudima širom svijeta, onome kome zatrebaju. Dakle, matične ćelije iz javne banke mogu uzeti i koristiti svi ljudi širom svijeta. Roditeljima koji doniraju javnim bankama krv iz pupčanika ne može se garantovati da u trenutku kada su one neophodne za njihovo dijete, da tada već nisu date drugome. To je jedino osigurano ukoliko matične ćelije vašeg djeteta čuvate u privatnim bankama, jer su onda one vaša privatna svojina. Vjerujemo da će se u narednih nekoliko godina u BiH formirati javne banke matičnih ćelija, a što se tiče onih roditelja koji se odluče da čuvaju matične ćelije svoje djece, iskustva iz Evrope govore da to oni rade u vodećim i najsigurnijim privatnim bankama Evrope, jer im to jedino daje potpunu sigurnost.

LJ&Z: U kojim segmentima medicine i liječenja se od njih najviše može očekivati u budućnosti?

STV: Zadnje informacije govore o zaista velikim mogućnostima. Bolesti krvi, nervne bolesti kao i povrede kičmene moždine, bolesti oka, slabost srčanog mišićnog tkiva, sportske povrede, Parkinsonova bolest, dijabetes tip 1... Iz dana u dan sve je duža lista bolesti na kojima se intenzivno klinički radi.

BANKA CRYO-SAVE

Čim odluče da sačuvaju matične ćelije svoje djece, koja tek treba da se rode, roditelji žele odgovore na niz pitanja - kome se treba obratiti i koliko prije dolaska bebe na svijet; ko uzima krv iz pupčane vrpce, šta se potom s njom dešava, koliko novca treba izdvojiti...

Prvi korak: Najkasnije mjesec dana pred porođaj budući roditelji kontaktiraju "Family-Plus", ekskluzivnog i ovlaštenog partnera vodeće evropske banke matičnih ćelija "Cryo-Save" za Bosnu i Hercegovinu, završavaju administraciju, dobijaju set koji služi za prikupljanje i transport uzorka krvi iz pupčane vrpce i/ili uzorka pupčane vrpce, set koji buduća majka nosi sa sobom na porođaj.

Pupčana vrpca: Uzorak krvi iz pupčane vrpce se uzima neposredno poslije porođaja. Procedura je veoma jednostavna, bezbolna i bezopasna i za majku i za dijete. Preporučena količina krvi je 80 ml i više, a minimalno 50 ml.

Obrada uzoraka: Uzorak krvi se, poslije porođaja, avionskom kurirskom službom, DHL-om ili FedEx-om, šalje u banku matičnih ćelija u Belgiju. Tu se najprije vrše analize uzorka na bakterijske i virusne infekcije, određuje broj i vitalnost matičnih ćelija. Ukoliko zadovoljavaju predviđene kriterijume, uzorci se dijele na dva dijela i zamrzavaju i čuvaju u gasovitoj fazi tečnog azota. Radi veće sigurnosti, jedan dio se čuva u Belgiji, a drugi u Holandiji. Ukupna cijena koju roditelji plaćaju Cryo-Saveu za ovu uslugu iznosi 1.985 eura. U ovu cijenu je uključeno sve, troškovi administracije, set, transport uzorka od porodilišta do banke matičnih ćelija, analiza, obrada, pohranjivanje i čuvanje matičnih ćelija na period od 20 godina. Poslije isteka prvog ugovora na 20 godina, postoji mogućnost produženja čuvanja matičnih ćelija.

Upotreba: Prema zvaničnim informacijama, prva uspješna transplantacija krvi iz pupčanika urađena je 1988. godine u Francuskoj, za liječenje Fanconijeve anemije. Procjenjuje se da je do sada u svijetu urađeno preko 20.000 transplantacija matičnim ćelijama u svrhu liječenja različitih malignih oboljenja krvi (leukemija), imunoloških i metaboličkih poremećaja i nedostataka. Prema zvaničnim informacijama, do sada je u svijetu sačuvano preko 1.000.000 uzoraka matičnih ćelija u privatnim i preko 350.000 uzoraka u javnim bankama matičnih ćelija. Informacije radi, u proteklih godinu dana u BiH se više od 300 porodica odlučilo na ovu uslugu i uspješno su sačuvali matične ćelije svojih bebica u Cryo-Saveu, vodećoj evropskoj banci matičnih ćelija.

*U proteklih
godinu
dana u
BiH se više
od 300
porodica
odlučilo
na čuvanje
matičnih
ćelija*

SAČUVALA JE MATIČNE ĆELIJE:

Željka Dragičević,
TV novinarka/
voditeljica

Već u 6. mjesecu trudnoće stupili smo u kontakt sa predstavnicima

Cryo-Save u Banja Luci. Mjesec dana pred termin porođaja, naručili smo neophodnu opremu iz Brisela. Dr Nenad Lučić i njegov tim u KC Banja Luka bez problema su obavili svoj dio posla. O značaju matičnih ćelija suviše je govoriti. Bolje ih je imati i čuvati i da nikada ne zatrebaju, nego ne iskoristiti tu mogućnost, a znati da mogu biti od neprocjenjive koristi.

SAČUVAČE MATIČNE ĆELIJE: Mona Muratović – Zečević,

glumica

Iskreno mi je žao što nisam pohranila matične ćelije kada sam postala mama. S obzirom da sam rodila u Švicarskoj, varijantu

čuvanja matičnih ćelija nam nisu ponudili kao jednu od opcija i zbog toga mi je žao. Na žalost, procedura zahtjeva za matične ćelije je veoma komplikovana i u jednoj uređenoj zemlji kakva je Švicarska, stoga smo i odustali od toga. Naravno, iskoristićemo drugu trudnoću, ukoliko ili kada je bude – da obavezno pohranimo matične ćelije.

HTJELA JE DA SAČUVA MATIČNE ĆELIJE:

Višnja Tomić,
direktorica
porodičnog portala
Ringeraja.ba

Iako sam mislila prije porođaja da sam informisana o svemu što treba da zna buduća majka, potkralo mi se neznanje... Činjenica je da prije dvije godine nije postojao Family-Plus, ali kako imam zdravstveno osiguranje preko Van Brede mogla sam to da uradim preko bilo koje druge kuće van BiH. Sada je za mene kasno jer sam svoje dijete rodila u 40-oj godini...